

Konfirmationen – riten som söker sin teologi

Även om konfirmationsfrekvensen de senaste decennierna har dalat, möter Svenska kyrkans församlingar genom ansvariga ledare fortsatt ett mycket stort antal ungdomar. Just konfirmationen har pekats ut som en avgörande händelse för de unga medlemmarnas fortsatta medlemskap, liksom deras vilja att senare vigas av kyrkan och att döpa sina barn. Att anförtros arbetet med konfirmander är på många sätt ansvarsfullt, framför allt ur andra aspekter än att instrumentellt garantera folkkyrkans fortlevnad. Som det mesta i församlingsarbetet erbjuder konfirmander både glädje- och sorgeämnen, och få områden i församlingsarbetet är så arbetskrävande. En präst i äldre tid kunde ensam ha uppåt 100 konfirmander, men dagens undervisning ställer så stora både personella och pedagogiska krav att det knappt vore möjligt. Tiderna har förändrats.

Samtidigt som alltså konfirmationsfrekvensen som sådan minskar, ökar andra siffror, exempelvis de som gäller antalet ungdomar som stannar kvar efter konfirmandtiden, som själva blir ledare och tar ansvar för de kommande konfirmanderna. Konfirmationen är viktig, och det mesta pekar på att den tid är över då deltagandet var påtvingat

eller framlockat med löfte om en moped. Flertalet som idag väljer konfirmationen gör det av fri vilja, för att de är intresserade. Med valfriheten följer naturligtvis att alla inte deltar, men för dem som gör det, ökar förutsättningarna för ett bra arbete och ett gott utfall. Detta är under alla omständigheter något att förvalta.

Samtidigt har nog mer än en konfirmationsledare, i alla fall de något mer eftertänksamma, ställt sig frågan vad det egentligen är de sysslar med. Vare sig det som traditionellt benämnts som »läsning», dvs. själva undervisningen, eller konfirmationsakten i sig utgör en helt lättgenomtränglig materia. Vad är konfirmationen, och vad är dess syften?

De *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* (2008), som numera ligger till grund för undervisningen anger vad som förväntas av församling och arbetslag, men anger också inriktning på vad läsningen skall innehålla. Även om dessa riktlinjer är tydliga med att konfirmationen ingår i det som är kyrkans dopundervisning, är det uppenbart att fokus från och med riktlinjerna av 1994 har flyttats från förmedlandet av ett lärostoff – tidigare främst präglat av katekesen – till s.k. livsfrågor, inte sällan med utgångspunkt i konfirmandens frågor snarare än kyrkans svar. Det var ett verkligt trendbrott.

Om läsningen i alltför hög utsträckning präglas av en sådan konfirmandernas självbespeglning, är risken stor att hela den möjlighet som kyrkans möte med dem utgör spelas bort. Kyrkan vill – eller borde vilja – ge mer än så till sina konfirmander. När nu bara en tredjedel av varje

årskull väljer att konfirmeras, är det också rimligt att tro att de mer än förr drivs av en önskan om att faktiskt få veta vad kristen tro är och hur kyrkans liv ser ut. Deras frimodighet borde mötas av en större frimodighet från de församlingens anställda och frivilliga som möter konfirmander. Ett steg i den riktningen vore att kyrkan definierade ett centralt trosinnehåll och ett tydligt undervisningsstoff som varje konfirmandgrupp skall undervisas om.

Om det idag råder förvirring kring själva undervisningens innehåll, är knappast själva konfirmationsakten enklare att begripa. Konfirmationen som sakramental akt avskaffades under reformationens genomförande, och nuvarande ordning i Svenska kyrkan är knappast identisk med, eller ens lik, en konfirmation förstådd ur ett (romersk-)katolskt perspektiv. Den ordning som med tiden infördes i Svenska kyrkan var inte en sakramental akt, utan handlade om att konfirmanderna efter undervisning och avlagda kunskapsprov admitterades till nattvardsbordet. Denna ordning började luckras upp under 1900-talet och är nu avskaffad.

När konfirmationsaktens innebörd som nödvändig admission till gemenskapens sakrament är borta, inställer sig frågan hur den nu ska förstås. Den frågan är inte så lätt att besvara, och Handbokens ordning erbjuder flera olika linjer. Något substantiellt tänkande om konfirmationen i sig har heller inte bedrivits i Svenska kyrkan parallellt med 1900-talets förändringar. Det minsta man borde kunna säga är att den uttrycker en dubbel *confirmatio*: dels Guds

bekräftelse i övergången mellan barn och ung vuxen av att han står fast vid sina löften om (mer av) helig Ande till den döpta, och dels konfirmandernas bekräftelse av att de nu vill leva medvetet i kyrkans gemenskap. Utan ett förtydligande i den riktningen blir konfirmationen än mer, som den träffande har beskrivits, »riten som söker sin teologi».

Detta sökande efter innebörd betyder, att det lämnas en stor frihet för varje präst och/ eller medarbetarlag att definiera vad konfirmationen är, och det är inte rimligt. Både riktlinjerna för undervisningen av konfirmander och de liturgiska ordningarna för själva konfirmationsakten måste vara så tydliga, att det klart framgår, dels vad undervisningen skall innehålla (inte bara hur ofta konfirmanderna skall samlas och under vilka omständigheter), och dels vad konfirmationens liturgi innebär. Idag är det inte så. Svenska kyrkans konfirmation är snarare ett sammelsurium av motiv och utvecklingslinjer som skapar förvirring för alla inblandade. På sedvanligt svensk-kyrkligt sätt har biskopar och övriga beslutsfattare frånträtt sitt ansvar och släppt problemen i knäet på de lokala utförarna. Kanske kan man därför säga att konfirmationen idag uttrycker den teologi som kyrkan väljer att möta sin samtid med, dvs. det är inte så noga, huvudsaken är att ni fortsätter som medlemmar i kyrkan.

Konfirmationen är viktig. Därför måste den formas och utföras så att den kan försvaras i sin egen rätt, utan sidoblickar på kyrklig sed och förhoppningar om fortsatt medlemskap. Det är bara när kyrka och församling själva

är klara över vad man gör, som det också kan bli tydligt för den enskilda människan. Att ungdomar idag finner vägen in i kyrkan sker nog snarare trots än tack vare nuvarande ordningar med konfirmationen. Kanske beror det mest på det faktum att den helige Ande verkar både i deras personliga hunger efter Gud och i engagemanget och hängivenheten hos dem som arbetar för att mätta den.